

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Modestiae rationem habendam esse à coniugibus in oculis omnium, &
praesertim liberorum cap. xi

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE PVDICITIA MATRIMONII

Modestiae rationem habendam esse a coniugibus in oculis omnium, & praesertim liberorum. Cap. XI.

Nec indignum id quidem monitu arbitror fore, et si sit forsitan parum honestum dictu, inuenti plerumque; hac nostra tempestate, qui ita impudenter planeque effrontes sint, ut Cynicorum more, uel canum potius, quod id nomen sonat pro nihilo ducant, palam, & in propatulo attractare, & amplexari uxores, quo nihil profecto foedius esse potest probo, atque honesto homini. Vxorem quidem amplecti licet: sed quatenus id in opere maritali, & semotis arbitris, atque in occulto fiat. Nam agere in oculis, quod natura abdidit: & proferre palam quod pudor arguit, non sani esse hominis, non est qui sanus neget. Idcirco qui sanae mentis sunt, ac modeste sobrii, ea, quae natura occultauit, seorsum ab oculis hominum summouent: dantque operam, ut id quam occultissime fiat: ne caninos illos philosophos uel canes ipsos potius imitari uideantur. Siquidem dicebant hi non debere quinquam pudere quicquid cum uxore proles causa committat: propterea quod, quicquid iustum est, id ipsum in citoco, in foro, in uis, publice, palamque; honeste decenterque fieri possit. Vicit tamen (ut dicit Augustinus) pudor naturalis uanam errantemque sententiam. Nam et si perhibebant hoc aliquando gloriabundum fecisse Diogenem, ita putantem sectam suam nobiliorem futuram, si in hominum memoria insignis eius impudentia figeretur: postea tamen a Cynicis fieri cessatum est: plusque ualuit huiusmodi pudor, ut erubescerent homines hominibus, quam improbus error, ut homines sine pudore canum similes fierent. Esse tamen id nescio quo pacto admirabile non negamus quod quum omnia recte facta in lucem soleat exponi, ut uideantur: hoc unum recte factum sic homines appetere, ut omnes erubescant uideri, dum fiat. Quis autem

nescit quum liberi procreentur, quid inter se coniuges fa-
 ciant, quandoquidem uxores ad hoc agendum, tanta ce-
 lebritate ducantur! Verum tamen quum agitur, unde li-
 beri nascantur, nemo aliquem, nec quenquam minus q̄
 liberos, qui inde iam nati sunt, testem fieri pmittit. Huius
 est ergo naturæ id factum, ut sic noticiam, ac lucem appe-
 tat animum, ut tamen prorsus conspectum fugiat ocu-
 lorum. Quo circa legimus Lacedæmonios in ea re adeo
 magnam habuisse pudoris rationem, ut auctore Plutar-
 cho, coniuges apud eos nunq̄ nisi noctu, & amoto lu-
 mine miscerentur. Accedebat enim uir ad sponsam qua-
 dam cum religione uerecundus, & timidus, ne quis eti-
 am ex intimis se deprenderet. At nostris temporibus,
 non solum lucernæ fulgore, uerum & interdiu, & ferino
 more, & plerunq̄ in conspectu filiorum, sine ulla uerecū-
 dia osculantur sese uicissim coniuges honesto fortassis
 animo, sed exemplo certe malo. Hiero Syracusanus Sici-
 liæ tyrannus (ut ferunt) conjugali reuerentiæ tantum tri-
 buit, ut crimen arbitretur uel maximum lasciuus cū
 uxore iocari: quare Epicharmo poetæ comico multā
 grauisimā indixit, q̄ cum uxore effudisset palā iocum
 nescio quem lasciuum, & indignum matrimonii hone-
 state. Etenim quod ad pudoris attinet rationem, conuin-
 cuntur huiuscemodi coniuges multo impudentiores ef-
 se Elephantis: qui (ut perhibent) indigne ferunt in
 coitu sese depræhendi: quasi norint & ipsi, quā scæde
 sit coire in propatulo, ac eiusmodi pudeat sceditati. Sed
 & Cameli, quum libet coire, recessus, & solitudines quæ-
 runt, quo nemo facile possit, præter armenti pastorē acce-
 dere. Quin & felibus idem fere pudor concubitus inef-
 se natura uidetur: quæ seorsum in conspectu hominū no-
 ctu præsertim, & in latebris coeant Abstineant itaq̄ sese
 coniuges ab eiusmodi sceditatibus quatenus eorū libe-
 ri nec suspicari quidē possint parētū cōcubitus, ne dum
 uidere, Corrūpūē. n. animi puerorū obscenitatib⁹ istis:

DE PVDICITIA MATRIMONII

et propterea saepe contingit, ut ab impudicis parentibus
educentur liberi etiam impudici.

Scilicet expectes, ut tradat mater honestos:

Aut alios mores quam quos habet.

Ut ait Satyricus poeta. Satis quidem constat, quale cuius
q; fuerit puerilis educationis initium, tale quoque fore re-
liquum ætatis, quod sequitur. Cato propterea ille cen-
sor, (ut legitur) præsentem filio, non aliter ab omni verbo
rum obscenitate erat solitus abstinere quam si sibi affui-
set uestalis uirgo, non filius. Idem quoque in censura Ma-
lium uirum clarissimum à senatu mouisse fertur, quod pater
territæ repente tonitruo uxori interdum molliter præ-
sente filia fuisset tangendo, et osculando blanditus. Et ne
id solis Catonibus detur, quasi proprium ac domesticum
& gentile institutum, idem & in cæteris quoque Romanis
licet intueri, quibus tantam ubique uerecundiam erga li-
beros fuisse comperimus, ut publico more cum paren-
tibus ob pudorem nuditatis nunquam puberes filii lau-
rentur, Hoc idem & Plato ille sapientissimus adeo præ-
cipuum ad iudicauit fore in matrimoniis, ut publice mo-
neret decere parentes liberis suis non multum auri, sed
plurimum pudoris relinquere: qui non recte nisi in tene-
la ætate cõdiscitur. Et propterea studiosius ac in primis
pudor eiusmodi procurandus est, quando quidem
ad discendam turpitudinem, & impudentiam, nescio
quo pacto, ab ipsis pene incunabilis absq; magistro, du-
ce natura omnes dociles sumus, quatenus multo sane
minori negotio omnes perdiscamus uitia, quam uirtutes.
Nam et si pueri, puellæ uero, quæ etiam magis obser-
uandæ sunt, non adhuc plane norint propter immaturitatem
ætatis discernere nequitiam: tamen tenaciter hæ-
ret tenellis animis satio illa pestifera, quæ oblecta aliqua
diu, ubi per ætatem licebit, in frugem noxiam, uti zizania
& auenæ steriles, mira ubertate luxuriet. Retinenda est et
gola parentibus huius generis uerecundia omnino ut san-

aetas matrimonii, simulq; liberorum instituendorum di-
 sciplina ubiq; teneatur. Qualis autem sit seruandus mo-
 dus in occultandis obscœnis ipsa nobis natura absque
 alio duce, aut doctore præscribit, Hæc enim in formatio-
 ne nostri corporis (ut Cicero asserit) magnam præcipuã
 q; uidetur habuisse pudoris rationem: quippe quæ for-
 mam nostram, reliquamq; figuram in qua esset species
 honesta, eam posuerit in promptu: partes uero corporis
 ad naturæ necessitatem datas, quæ aspectum essent habi-
 turæ deformem, eas abdiderit in occulto. Sed ò mo-
 res nostri temporis, quando tanta est iuuentutis nostræ
 impudentia, ut iam quæ natura abdiderit palam profes-
 rat: ut i eo nihil plus pudoris esse uideatur hominibus, q̃
 bestiis: quum modo hos nihil pudeat ex confectis for-
 mis panno, setave inter inguina prominentibus, effectum
 penem assuere, ut uideantur pudenda ipsa fermè malo-
 ra esse duplo, quàm fuerint à natura tributa. Vide quàm
 longe à nostris nunc iuuenibus abscesit pudor, ut ulro
 affectent & dici, & uideri impudentes. Sed iam ad propo-
 situm redeamus, et quoniam deliberorum institutione in-
 cidit hic sua sponte relatio, subinde aliquid de educa-
 dis ingenue liberis obiter afferamus.

De tempestiua institutione: et liberali educatione
 filiorum. Cap. XII.

Vbi ergo primo coeperit puer fari, curare paren-
 tes decet, quod fieri potest, ac per ætatē licet, ut
 rite, & liberaliter instituatur: atque efficiatur ab an-
 nis teneris, & ingenua educatione, & præclara eruditio-
 ne optime moratus: & in eis disciplinis probe instru-
 ctus, in quibus puerilis ætas ad humanitatem consuevit
 impensius informari. Quorum alterum haud difficile
 consequi poterimus, si eos ipsos pueros opportune mi-
 nis, serulisq; modeste in eo lubrico ætatis studuerimus